

III.

Washingtonissa.

Mutta voi tehtiä, kirjainoppineet ja joriseak-
set, te ulkokallatut, kun suljette teidän
mitäkin ihmisiltä! Silloin itse ette mene
sisälle ettekä sallie menossa olevien men-
nä sisälle.

Matt. ev. XXIII : 13.

3.

Washingtonin kauniisti rakennettu kaupunki avroine~~n~~ bulevardineen ja lukuisine puistoinen miellytti minua, joka juuri olin väsynyt New Yorkin kivimassoihin ja ~~niiden~~ ahtaihin katuihin. ~~Ennen~~ Autoni pysähtyi komerikon yksityistalon eteen. Se oli määräpaikkani.

Korttelis mustiin puettu palvelija - muistakseni hänellä oli polvihousut - avasi minulle oven, ja kuen kysyessä, oliko tohtori Madison kotona, vastasi hän kysymällä:

- By appointment, sir?

- Tietysti, sanoin, ojentaen hänelle hattuni ja päällystakkini.

Halli, jossa seisoin, oli iso ja kaunis. Aurinko paistoi monenvärisistä ikkunalaseista ja väritti puolestaan mar-marilattian mattoja, nahkaisen laiskantulinoja, rikkupöytä, kuvapatsaita ja palmukasveja.

- Oletteko ystävällinen ja istutte, sir, kehoitti palvelija ja kysyi: - Kenen saan luvuan ilmoittaa?

Annoin hänelle korttini ja istuin nojatuolin odottamaan. Tämän nyt olin tullut keskustellakseni miehen kanssa, jota pidettiin erittäin vakavana ja oppineena totuudenetsijänä, kaikkien nykyaikaisten teosofisten ja y. m. myyttillisten lääkkeiden tuntijana. En ollut aavistanut, että samalla pääsisin aito amerikkalaisen pohatan puheille. Tohtori Madison oli tietäkseni vanha poika, mutta siitä huolimatta hän näkyi

39) elävän aika nopeasti, mikä seikka ei suinkaan vähentänyt mielenkiintoani.

Hetken kuluttua palasi palvelija ja ilmoitti kohteliaasti kumartuen, että tohtori Madison odotti minua. Palvelija näytti minulle tiellä monen ison komean salongin läpi, kunnes lopulta saavuimme mahdottoman tilavan ja korkeaan, ~~pieneen~~ ^{kappeliin} tapaiseen ~~saalissaan~~ musiikkisaloon, joka nähtävästi samalla oli kirjasto ja työhuone. Ajattelin heti musiikkikappeliaksi, koska oven vastaisella seinällä oli mahtavien kirkkosukujen peittämiä. Mutta sivuseinillä oli kirjahyllyjä ja keskellä lattiaa oli iso kirjoituspöytä ja monta mukavaa nojatuolia.

Palvelija pysähtyi ovele minua astuessani sisään ja ilmoitti isännälle nimeni, jonka hän ~~lausui~~ ^{äänsi} katkoki.

— Oh, Dr. Kotka, sanoi ääni kirjoituspöydän takaa ja sekun äänsi nimeni katkoki.

Samalla nousi ja tuli nopein askelin minua vastaan jätin, laika, ystävällisen näköinen mies.

— Olen hyvin iloinen nähdessäni teidät, hän raukkautti, ja minä tunsin todella heti olevani kuin kotonaani.

— Olkaa hyvä ja istukaa, hän jätin ja vei minut nojatuoliin luo, — mutta suokaa minun kysyä, onko teillä kiire.

— Ei ole mitään kiirettä minulla, vastasin.

— Sepä oivallista, hän sanoi tyytyväisenä, — näkkäus, minulla on aina tapana tulla aikanaan vähän soittan. Se antaa ajatuksen levätä keskellä kirjoitustyötä. Ei suinkaan teillä ole mitään sitä vastaan?

— Päinvastoin, minä vakuutin. — Jos aiotte soittaa uudella, tohtori Madison, tunnustan teille, että rakastan kaikista enimmäin juuri sitä musiikkia.

— Silloinkin on olemassa ylevä side meidän sielujemme välillä, rakas tohtori Kotka. Tietänette, että eräs meidän teosofisista Nestareistamme — minulla on muuten kavaamaton

40/ Kyynnin olli hänen oppilaansa - on aivan erikoisen taitava urkujen soittaja.

Kumarsinone kohteliaasti, minä istuin pehmemään tuoliin ja tohtori Madison lähti urkujen luo. Jos jokin hänen käytöksensä oli tehnyt minuun hieman lapsellisen nauruttavan vaikutuksen, hävisi tämä vaikutelma heti, kun tohtori Madison alkoi soittaa. Tämä ei ollut amatöörin tekaistua, se oli mestri-soittajan elävä ote.

Ensimmäinen oli jonkinlainen preludio, jossa kaukaiset ketkot ja harput kutsuivat mielen hartauteen. Niihin yhtyi miehen varitoni, joka vielä tehokkaammin kehotti mielen ja sielun ylentymään. Vähitellen hiljensi alkusoitto ja sitten kuului mahtisana Cherubinin kaunis "Pie Jesu", joka oli vanhojen lempeä sävellyksensä. Loppusoitto kesti kauan, ja ~~se oli todella~~ ~~mielenteroisia ihmeellisiä sävellyksiä amerikkalaisia urkutekijöitä~~ ~~mutta~~ ~~minua~~ ~~vähän~~ häiritsi ajatus, että tuo mestari-soittaja hieman urheili taidollaan ja tahto näyttää muukalaiselle, meinkälaisiin ihmeellisiin sävellyksiin amerikkalaisen urkutekijän pääsyä. Mutta minua vähän häiritsi kalainen urkujentekeijä eli keksimöissään pääsyä. Ehkä se kuitenkin oli enemmän lapsellista iloa kuin tietoisia prameilua.

Vihdoin hän laskeusi lavalta ja kutsua minuun puolesta kysyi kainosti hymyillen, näin tekee nerokas taiteilija ainakin:

- Mitä piditte soitosta?

En osannut enkä tahtonut salata ihastustani.

- Te soitatte kuin suurimmat urkutaiteilijat, mikä Euroopassa olen kuullut. Mutta en muista missään nähseeni teidän nimeän mainittavan taiteilijana, tohtori Madison. Ettekö koskaan anna konsertteja?

- En, en, hän vastasi kadellaan torjuten ja istuen takaisin nojatuoliansa, - en koskaan ole yleisölle esiintynyt. Soitan ainoastaan ystäville ja itselleni. Rakastan musiikkia.

- Silloin te todella olette osoittanut minulle, tuotemittomalle vieralle, sanomatonta hyveyttä ja kunnia.

- Älkää puhuko niin, tohtori Kotka. Minusta

41) tuntuu, että olemme tai ainakin että meistä tulee hyvät ystä-
väiset. Eikö meillä ole samat henkiset harrastukset? Yh-
märsin teidän kirjestänne, että olette teosofi.

— En ole valitettavasti minkään teosofisen seuran
jäsen, mutta voin hyvällä syyllä sanoa olevani teosofinen tutkija
ja totuudenetsijä.

— No mutta, sitten olemme yhtä mieltä tässä
kin kohden. En minäkään enää kuulu mihinkään seuran.

— Siinäpä syy, tohtori Madison, minkä vuoksi niin
rohkeasti pyrin puhuillenne. Kuului kerrottavan teistä, että
ollette erikoistuntija tällä alalla, että olette perillä ja sel-
villä nykyaikaisen teosofisen liikkeeseen kaikista haarautumis-
ista ja sisäliikkeistä.

— Siinä teitä ei ole näin ohjattu. Olen todella
kuin tähtystytornissa, josta katseleu kaikkea, mitä teosofi-
sessa ja okkultisessa maailmassa tapahtuu.

— Vielä kuului kerrottavan teidän korkeasta
henkisestä kehityksestänne, tohtori Madison.

Erehdyinkö vai näyttlikö hän hetkeksi imarrellu-
ta?

— Oo, hän sanoi, — siitä ei ole tietoa. Ystävieni
vain tietävät — tässä sen teillekin jo mainita? — että olen
Mestari Kuthuumin oppilas, mutta Kuthuunin ei merkitse
muuta kuin että Mestari K. on ollut minulle erikoisen ar-
vollinen.

Tämä oli kauniisti sanottu ja minä kumarsin
~~muutaman sekunnin~~ kohteliaasti.

— Katsokaa, tohtori Madison, ~~minä~~ puhkesin hetken pe-
riästä puhumisen, — olen jonkinlaisella psykiatrian matkalla. Olen
tullut tänne Amerikkaan puhuttelemaan erinäisiä henkilöitä
ja te olette niistä nyt ensimmäinen. Elämme, ^{kuten niin monet} ~~sen verran kuin~~
~~meidän~~ ~~maailman~~ ~~historian~~ ~~viisut~~ ~~ovat~~ ~~sanoneet~~, huonattavas-
sa henkisessä murrosajassa. Varsinkin maailmansodan jälkeen
tämä kriisi on tullut yhä silmiinpistävämmäksi. On aivan
kuin aika kunnantasi; eikö ole maailmassa ihmisiä, jotka ymmärtävät

42) Kävit asiain tilen ja voivat keksii jotakin ihmiskunnan auttamiseksi? Olen nuoresta saakka tuntenut sisäistä kehotusta tähän suuntaan, ja nyt vanhana, kun olen yhtä ja toista elämässä kokenut, tuntuu minusta kuin pitäisi jotain tehdä eikä vain istua odottamassa.

Tohtori Madison kuunteli ystävällisin tarkkuuksena, ja minä rohkenin jatkaa:

— Olen kuvitellut, että jonkinlainen liitto vakavien totuudenetsijain kesken voisi keksii paljonkin keinoja kansojen auttamiseksi. Olen ajatellut, että nämä totuudenetsijät edustaisivat erilaisia seuroja, ja ensi aluksi huomioni kääntyi juuri teosofisiin ja teosofisheikkisiin liikkeisiin.

— Olette oikeassa. Elämme murrosajassa. Jos kenen, pitäisi juuri meidän teosofien osata auttaa. Onhan koko teosofinen ^{liike} sitä varten perustettu. Madame Blavatsky ja hänen Mestarisensa olivat tietoisia tästä kaikesta, ja heidän teosofiansa on tarkoitettu ihmisten auttajaksi puolesta ja häädästä.

— Minua suuresti ilahduttaa, tohtori Madison, että sympatisoitte kanssani. Suvaitsetteko, että teen teille jonkun tae, joidenkin kysymyksiä, jotka voisivat selvittää minulle teosofisen maailman tilanteen?

— Miellelläni, mutta sanokaa minulle ensin, pöytätkö?

— Valitettavasti ~~en~~ en, mutta hyvä tohtori Madison, se ei estä teitä pöytästä, jos haluatte.

Isäntäni naurahki iloisesti.

— Kerrankin vieras, joka ei tupakoi, hän saanoi, — se liittäi meidät vielä hujemmin yhteen, sillä en minäkään polta.

Nauvoimme molemmat, ja tohtori Madison jatkoi:

— Mutta nyt tulee kriittinen kohta: jostako lasia väänin, tohtori Kotka?

juoma.

- Varsin mielelläni, jos tekin juotte.
 - Alkää puhuko: tietysti juon. Väni on jumalien
 juoma.
 Tohtori Madison nousi iloisesti ja riippausti ja meni
 pöytänsä luo painamaan sähkönappula. Samassa hän kysyi melkein
 huohkuneesti:

lounaanne?

tänne tuloani.

- Mutta tohtori Kotke, oletan, että olette syönyt
 - Olen luonnollisesti: söin hotellissa juuri ennen
 - No sitten persika ja lasi valkoista burgonjia
 on paikallaan. Jos teillä on sama maku kuin minulla, että va-
 kasta ~~parhaat~~ kuumia viinejä? Mutta kyllä voimme saada post-
 viine tai sherryä, jos pidätte ^{niitä} parempana.

- Hyvä tohtori Madison, huomuan todella, että mei-
 dan makumme käyvät yhteen: minikään en pidä kuumista vii-
 neistä.

- Sepä oivallista!

Samassa hän antoi lyhyen määräyksen palvelijalle,
 joka näyttäytyi ovelta, ja aivan kuin <sup>tämä olisi aavistanut isän-
 työntekijä ja sellain pyörillä kulkevan pöydän</sup> tensä tahdon, hän parin sekunnin kuluttua palasi ~~työntekijä~~
~~työntekijä~~ jossa oli ^{kristalli} kulho täynnä houkuttelevia hedelmiä ja
 jäähdyttimessä pullo rauhaleista viiniä. ~~Palvelija avasi~~
~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~
~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~ ~~työntekijä~~
 palvelija avasi pullon ja kaatoi ~~työntekijä~~ kristallista
 lasia pöydilleen kullenväristä juomaa. Sitten hän asetti
 pullon takaisin jäihin ja työnsi pienen pöydän meidän väli-
 lemme ^{seksi} ~~työntekijä~~ pois sinne sanomatta.

- Teillä on nopea palveluskunta, tohtori, huomau-
 tin, kuu palvelija oli äänettömästi sulkenut oven jälkeensä.

- Ei ihmettä, juon aina tähän aikaan päivässä
 lasin viiniä ja Graves arvan, että te tekisitte seuran tällä
 kertaa, joten hän oli kaiken valmistanut edeltä käsin. Mutta,
 hän lisäsi ja tarttui lasiinsa, - à votre santé, monsieur le doc-
 teur!

Tyhjensimme tilkan lasiastamme. Viini oli ~~työntekijä~~
 erinomaista, vanhaa varastoa rikkaan miehen kellarista.

44)

- On harsna ajatella, sanoi isäntäni, - että oikeas-
taan nyt rikomme ^{maan} lakia juodessamme tätä viiniä. Mutta elleenrek-
dy, on teillä Suomessa samanlainen keeltolaki voimassa?

- On, mutta toivokaamme, että tämä järjetön
laki pian karkaa ~~meidän~~ molempien maista.

- Toivokaamme todella. Muuten voi sanoa,
ettei ole ostanut tippakaan tätä keeltolain aikana. Mi-
nen ei ole tarvinnut uusia vanhoja varastoja, joita en ai-
noastaan minä, vaan isäni ja isoisäni ennen minun aiko-
jani ovat hankkineet.

Kävimme hedelmiä käsiksi, ja syötyämme ket-
ken ääneti sanoi tohtori Madison:

- Nyt lievemme uhranneet kylliksi aikaa nei-
hin maailmaan. Palatkaamme siis asiaamme. Te halusit-
te kysyä jotakin, tohtori Kotka?

- Niin, tahtoisin tietää, mitä te arvelette tästä
teosofista liikkeestä yleensä. Millä tavalla se on maailmaa
auttanut ja millä tavalla se voi sitä auttaa?

- Erittäin tärkeä ja paikalleen sattuva kysy-
mys, rakas tohtori Kotka.

Isäntäni ojentautui suoraksi tuolissaan ja nojaten
kyyrnäpäisi ~~hän~~ ^{käsin} ~~hän~~ hän laski sormensa yhr-
teksi ja istui hetken mieltävän näköisenä.

- Teosofiset seurat ympäröivät maailmaa, hän sanoi,
- julistavat yleisiä veljeyttä, päioppinaa ja väittävät sitä ensi-
mäiseksi ja tärkeimmäksi tehtäväkseen, mutta jos odotamme,
että ne seuroina osaisivat sitä toteuttaa, jätymme surkeasti.
On aivan kuin seuraksi lütyminen sulki ihmiset pois muusta
maailmasta. Tämä ei merkitse, etteivät teosofit yksityisinä
ihmisinä olisivat eri seuroissa yleensä ystävällisiä ja auttavia
väkeä. Täinvalton olen tuntenut ja tunnen monia teosofia, jotka
ovat antaneet sekä elämänsä että omaisuutensa heidän mieles-
tään pyhälle asialle. En kuitenkaan näe teosofisen liikkeen yleis-
maailmallista tehtävää siinä, että jotkut teosofit tulevat kiltteiksi
ihmisiksi, niin kaunis kuin semmoinen saavutus onkin. Mielestäni
teosofisen sanoman merkitys ajallemme on ollut ja yhä on siinä,

45) että se leikkaa jalat neuvitsemattomuudelta, varsinkin uskon-
nolliselta intoleranssilla. Kristittyjen yleis, toisten muh pakanal-
listen uskontojen kalveksuute on saanut melkeen kuoliniskun
tällä teosofisella aikakaudella, vuodesta 1875 lähtien. Nyt eletään
kaikkialla ymmärtäen, että ~~kaikkialla~~ ^{maailmalla} uskonnoilla on oma kuunee-
tensä ja että jumala - puhuaksemme kristityllä tavalla - on ai-
na petänyt ihmisluopistaan huolta. Meillä on esim. täällä Amer-
rikassa hindulaisia lähetyssaarnaajia, jotka saavat paljon kans-
nautusta osakseen. Ja tiedättekään, että Euroopassa on buddha-
laisia keskuksia siellä täällä, esim. Saksassa ja Englan-
nissa. Muhat ~~mettiläisessä~~ maailmassa on vasta viime vuosina ilmään-
tunut teosofista harrastusta, ja ehkä tämä harrastuksen ^{myöskään} ~~peruste~~ on
aihentanut sitä veljeyden puutetta, mikä on näkynyt islamilaisista
hindulaisista uskonnollisissa suhteissa Indiassa. Kuitenkin uskon,
että lähestyvä aika, jolloin uskonnollinen suvaitsevaisuus kuuluu
sivistyksen alkeisiin.

- Tuo on kaikki totta, ^{vanha} mutta suvaitsevaisuudellakin
on oma vaurunsa. Se voi muuttua leväperäisyydeksi: kaikki uskonnot
ovat yhtä hyviä, - miksi siis yksikään olisi tosi? Tämä vie helposti
epäuskoon, jumalankieltoon, materialismiin.

- Aivan oikein. Sentähden teosofian sanomalla
onkin oma lääkkeensä uskottomuutta vastaan. Ensiksi se näyttää,
että kaikki uskonnot ovat tiedosta ja viisaudesta syntyneet, ei pe-
lostä eikä tietämättömyydestä, vaan siitä todellisista tietäjien val-
loisesta veljeydenkunnasta, jonka jäseniä ~~on~~ suurten uskontojen perus-
tajat ovat olleet. Toiseksi se puolustaa spiritualismia materialis-
minä vastaan ja näyttää, että ihmisessä ilnessään on aisteja, joiden a-
vulla hän voi tulla tuntemaan näkyvästä maailmasta. Kolmanneksi
se näyttää, että kaikki uskonnot ovat opettaneet ylemmällä sam-
maisen katsomusta, jos esim. kristikunta ei tiedä mitään siitä jäl-
leensyntyisestä, jonka totunden hindulainen tai buddhalainen
imeneä aidiinmaidossaan, ei tämä todista mitään jälleensyntyneis-
oppiä vastaan enemmän kuin sitäkin vastaan, ettei kristinusk-
to alussa uskonut jälleensyntymistä elämänsä tosiasiaksi, - se vain
todistaa, että kristillinen kirkko jossain kirkolliskokouksessaan teo-
mitä mainitun opin vääräksi. Olihan kirkko keksinyt ~~teo~~ op-
piensa ikuisesta kadotuksesta, - ja miksi sellainen oppi kelpasi, ~~te~~
jos jokainen ihminen syntyä uudestaan maan päälle?

sestä vuonna 553.

- Niin, se tapahtui Konstantinopolin kirkolliskokouksessa

- Te näytte muistavan vuosiluonkin, tohtori Kotka.

- Se kuuluu aluani. Olen tavallan historiantutkija.

- That's fine. Taidammekin molemmat olla yhtä selvillä näistä teosofisista kysymyksistä.

- Olen näitä tietyksi tutkinut, mutta minua on suuresti kiinnostanut kuulla teidän näkökantanne, tohtori Madison. Sitäkin minua nyt tehdä erittäin asiallinen kysymys. On totta, että teosofinen liike on tehnyt työtä vanhojen uskontojen tunnetuksi tekemiseksi kristikunnassa ja ~~on~~ nostanut ne uudestaan arvoonsa sekä sitä: että länsimailla, mutta onko myös totta, että teosofinen liike on tehnyt samaa kristinuskon puolesta?

- Mitä kristinuskon puolustamiseen ja arvoonsa nostamiseen tulee, ei teosofisen liikkeen ole tarvinnut siihen puuttua. Kristinuskolla on kyllä puolustajansa pakanamissa.

- En sitä puolta ~~ajattellutkaan~~ ajatellutkaan. Tarkoitin: onko kristinuskon puolesta tehty sitä puhdistustyötä kuin esim. hinduismiin ja buddhaisuuteen? Onko kristinuskon ydintä etsitty ja selitetty?

- Well, sanoi tohtori Madison humoristinen välikäsi silmissään, - ovathan Mrs. Besant y. m. puhuneet "esoteerisesta kristinuskosta!" huomautin

- Ei kristinuskoko ole paljonkaan puhdistunut siitä, että on väitetty jeesuksen eläneen sata vuotta ennen Kristusta, kuten Mrs. Besant kirjassaan "Esoteerinen kristinuskoko."

Sanoi tohtori Madison - ja kuitenkin se paljastus on järkyttänyt monen mieltä. Muistan erään naisen - muuten intelligentti nainen, - joka heti sen oikean kulttuurin tuli buddhalaiseksi.

- No, sitä ei tosiaanakaan saata sanoa voitoksi kristinuskolle! huomautin hämmästyneenä.

- Mutta sama nainen oltuaan jonkun aikaa buddhalaisena kääntyi takaisin kristinuskoon ja liittyi roomalaiskatoliseen kirkkoon. Hän sanoi minulle, että uskon asioita ei ~~mitä~~ mitata järjellä. Ne ovat mysteeriä.

- Tavallan oikea huomautus. ^{neidän} Mutta ^{pieni silmissä} ~~molemmat~~ ^{pieni veitikko, kun katsahdimme} ~~seurustelimme~~ ^{loisimme}.

— Entä mitä sanotte itse? Kyysin hetken kuluttua.
— Uskotteko te, että Jeesus Kristus eli sata vuotta ennen ajan-
laskuamme?

— Näkkiös, tohtori Kotke, tämä on vaikea kysy-
mys. Eiköhan se vielä ole sub indice? Vai onko se teidän — his-
toriitsijan — mielestä jo ratkaistu?

— Minäpä teen teille vastausyömyksen, tohtori Ma-
dison. Uskotteko, että Paavali tapasi toisia apostoleita, Pietarin,
Jaakobin, Johanneksen y. m.?

— Ainakin niin kerrotaan „Apostolein Teoissa“, joi-
ta syytti meillä olisi sitä epäillä?

— Ei mitään syytä minunkaan mielestäni. Mutta tuo-
matkaa: Paavali elämä on vuosien puolesta historiallisesti todis-
tettu. Hän eli ensimmäisen vuosisadan alkupuoliskon ja kuoli 60-
luvulla. Hänen suhteensa ei ole pienintäkään epäilyksiä. Mutta jos
hän kohtasi Pietarin y. m. apostoleita, jotka olivat Jeesuksen vä-
littömiä opetuslapsia, missä nämä opetuslapset olivat olleet sen
sadan vuoden aikana, joka di ~~kuoli~~ ^{kuului} Jeesus ben Pandiran kuolonsa-
ta? Olivatko he istuneet jossain kadet ristissä ja antaneet vuosi-
kymmenien vierii? Huonon vunden uskon levittäjiä he tosiaan sitä
löy olivat olleet — ja sängen vanhoiksi he kaikki eivät! Pietari
vassinkin oli vanhanpuolinen mies jo Jeesuksen eläessä. On kyllä
totta, että he kaikki säikähtivät pahanpäiväisesti, kun heidän mes-
sarissa ristin nautittiin, mutta että se säikähdys olisi kestänyt
sata vuotta, on minusta enemmän kuin ihme.

— Mainiok, mainiok! huudahti tohtori Madison.
— Kas kun en koskaan ole tullut ajatelleeksi asia tuotta kammal-
ta! Sehän tekee koko kysymyksen sadasta vuodesta naurettavaksi.
Muuten olenkin omasta puolestani enemmän kallistunut sak-
salaisen teosofin tohtori Steinerin kannalle, jonka mukaan Golgata-
mysterio tapahtui, niinkuin evankeliumeissa kerrotaan, eikä niinkään
kukaan jurubalaista Toltoth jeshu kirjoituksessa, jonka mukaan Jeesus
ben Pandira ensin kivitettiin kuoliaaksi ja sitten ripustettiin puu-
hien.

— Tässä kysymyksessä olen minäkin ehdottomasti
tohtori Steinerin kannalla. Mutta sanokaa minulle, miellyttää-
kö teitä Steinerin kanta toisissakin suhteissa? Hän asettaa, kuten
muistatte, Jeesus Kristuksen ihoniskunnan historian ja kehityksen kes-

49) tyneesti, mutta vastasi sitten tyynesti:

— Sitä en osaa sanoa. Se on minulle loogillinen päätelmä ja niin sanokseni lujan uskon asia.

— Te olette todellinen totuudenetsijä, tohtori Madison, rehellinen ja suora. Nyt varmaan vastatte minulle toisten kysymykseen?

— Mielelläni.

Tohtori Madison oli nähtävästi hyvillä mielin avoimesti tunnustuksestani. Jatkoin kyselyäni:

— Oletteko tavannut jonkun n.s. Mestareista? Mainitsitte, että Mahatma Kuthuumi on oma Mestariinne. Tuleeko minua käsitellä tämä niin, että olette teiloisessa yhteydessä hänen kanssaan? Onko hän käynyt luonamme täällä vai oletteko te käyneet Indiassa tai Himalajilla? Onko hän toisin sanoen fyysillisesti etäällä olento teille vai oletteko vain nähnyt häntä unissa ja näyissä?

— Sepä vasti kysymys, rakas tohtori Kotka, vastasi isäntäni hymyillen. — Siihen onkin paljon vaikeampaa vastata. Minunhan täytyisi paljasta teille koko henkilöni elämäni.

— Alkäähän toki, rakas tohtori Madison. En mitään tavalla tahdo olla inkvisiittorina. Ehkä se olisikin poikkeamista aiheestamme. Jättäkäämme koko kysymys sikseen. Olemme jo tapauksessa nyt tulleet siihen, että teidän mielestänne maailman pelastus olisi siinä, että yleisen toleranssin ja teosofisten oppien levittämisen ohella erikoisesti ~~erityisesti~~ ja nostettuna ^{siis} kaovatuksessa ja propagandassa kosmologis-myhtilisen Kristuksen todellisuus.

— Täydellisesti.

— Silloinpa jää vain yksi kysymys. Jos nyt ^{työmme} ja tehtävämme niin sanoksemme metafyyllinen eli filosofinen puoli on selvä, on meidän vielä määriteltävä työmme eettinen puoli. Mitä siveysoppia on opetettava?

— Etiikka on mielestäni loogillinen koosekvenssi metafyyllisestä eli itse maailmankatsomuksesta. Jos nyt ajattelemme, että maailman uskonnot suraitsevaisuuden kautta nousivat alkuperäiseen puhtauteensa ja arvoonsa, on luonnollista, että niiden omat siveysopit jäävät pysyvään arvoonsa. Eihän maailma tämän kautta

50) rajoiksi mihinträn pahan, sillä kaikkien uskontojen siveysopit
välttävät tieltä ylöspäin totuutta ja hyvyyttä kohti. Onhan myös
kin yksilöitä, nykyään teosofit, myöhemmin ehkä kaikki sivistyneet
täysikäiset, jotka itse valitsevat tai vaikkapa luovat itselleen mo-
raalijärjestelmän, joka heidän mielestään parhaiten vastaa tarkoituk-
taan. Lapsia vain tietyt kasvatteluun määrättyä uskonnollisessa
elämässä.

— Niin että kristoll^{lunna}~~lunna~~ lapsille edelleenkin
opetetaan n. s. kymmeniä käskyjä.

— Epäilemättä, sillä Kristuskaan ei hävittänyt
vanhoja eikä tuonut itse uusia käskyjä. Tietyt koko hänen ope-
tuksensa sisältyi yhteen suureen rakkauden käskyyn, mutta ovat
hän vanhat juutalaiset käskyt hyviä moraalista opetusta lapsil-
le. Tämä nyt on vain vähän puhetta minun puoleltani, sillä en pal-
joakaan ymmärrä käytännöllis~~ä~~ä kasvattusta. Omasta puolestani en
ihaille n. s. Jumalaa kymmeniä käskyä enkä suoraa sanon ymmärrä,
miksihän pienille lapsille opetetaan esin. Kundes käsky sen ra'assa
muodossa. Mutta se sikseen. Minulla on oma katsantokantani enkä
itseäni pidäkään kristittyinä vaan buddhalaisena. Ja mitä käskyjä
Buddha antoi, siitä meidän ei ollenkaan tarvitse olla epätietoisia.

— Totta kyllä, mutta ettekö ole huomannut, tohtori
Madison, että Kristuskin on antanut omat käskynsä, joilla hän ni-
menomaan kumosi vanhat juutalaiset käskyt?

— En, vastasi isäntäni hämmästyneenä, — sitä en
ole koskaan tiennyt. Kristuksen omat käskyt! Minulla on rooma-
kirkkoinen pöytä hyvästä ystävästäni, mutta ei hän minulle
koskaan ole senmoista maininnut. Mitkä ne käskyt olisi-
vat?

— Kirkot eivät niitä tunneta, eivät tunnusta. Ei ni-
itä opeteta kristillisissä kouluissa. Ne löytyvät Matteuksen
evankeliumista, n. s. vuorisäännästä. Niitä on viisi.

— Tämäpä on kummia. Ainoa ihminen jotakin oppii.
Nyt minulla on tutkinnista. Jos minä huomaa, että asia on niinkuin
väärittelä — eikä minulla ole pienintäkään syytä epäillä sanojani, tohtori
Kotka, — silloinkin kristinuskon saa mutta sisältöä ja kristinuskon, joka
uskonnollisesti katsoen on peläti keskiaikaisella kammalla, voisi ottaa
askelen eteenpäin —

51)
vastaan?

Samassa koputettiin ovelle, ja palvelijä astui sisään.
— Pääpa on täällä, herras, hän ilmoitti. — Otatteko hänet

— Monsignore Sparwaghi! huudahti tohtori Madison ja katsahti minuun. — Minä juuri mainitsin hänet. Onko teillä mitään syytä vastaan, tohtori Kotka, että kiskoa hänet tänne?

— Päin vastoin, minulle on yhtä suuri ilo kuin ken-
näkään tutustua roomalaiseen prelaattiin, vastasi hyvilläni.

— Graves, saittakaa pääpa tänne. Ja tuokaa viin-
lasi lisään.

Palvelijä ehti tuokki avara ovi, ennenkuin iloinen,
voimakas ääni kuului toisesta huoneesta ja pääpa astui kynnyksen
yli.

— Suokaa anteeksi, rakas tohtori, en muuttanut
odottaen Gravesin paluuta. Seurasin hänen kintereiltään, ja tällä-
nyyt olen toivossa, että olen tervetullut kuten aina ystävieni taloon.

Pääpa Sparwaghi oli lihava ja kookas, mutta ter-
veenäköinen mies. Hän kätteli tohtori Madisonia, joka oli rientänyt
häntä vastaan.

— Tervetuloa pitkästä aikaa, rakas monsignore. En
ole teitä nähnyt sittenkään kävitte Roomassa.

— Enkä ainostaan Roomassa, vaan monessa Eu-
roopan kaupungissa, viimeiseksi Tukholmassa.

— Siis kaukana Pohjolassa. Silloin tehtiin varmaan
huvittaneen tutustua tohtori Kotkaan, joka on saapunut Helsin-
gistä juuri äskettäin. Saanko esittää: tohtori Kotka, pääpa
Sparwaghi.

Pääpa katsoi minuun — ja molemmat häusua-
tyimme.

— Mitä näenkin, huudahti pääpa astuen minuun
päin, — mekin olimme matkatovereita laivassa, vaikka emme
tulleet esitellyiksi toisillemme. Ja ellen erehdy, te olitte juu-
ressa jumalanpalveluksessa.

— Niin olin, vastasin, — suunnustiamme lii-
san kirjastossa.

Kättilimme mieltä kuin vanhat tuttavat.

— Se oli sangen vaatimaton aamumessu, saivat pääpa

52) ja hymyjellen. - Ilman laulua, ilman musiikkia.
- Mutta ei ilman vilpuitonta hartuutta, onnisty-
nore. Jos uskallan sanoa totuuden, joidin teistä, vaikkei mes-
susti ollut paljon tietoa.

- Se ilahdutti ja lohdutti minua, sillä - pu-
hukseni minäkin rehellisesti kieltä - kun näin teidän ^{teidän} ~~teidän~~
mattonut kasvonne, olisin suonut, että toimitus olisi ollut
täydellisempi.

- Herrat ovat siis tavallisen vanhoja ystäviä,
sanoi tohtori Madison iloisesti, - istukaamme nyt ja mais-
takaamme lasi väniä hyvän yhteisen ystävyyskämme merkiksi.

Graves oleikin sillä välin tuonut kolmannen las-
sin ja täytänyt kaikki lasit sekä siirtänyt kolmannen maha-
tuolin pienen pöydän luo. Joimme, istuuduimme ja tohtori Ma-
dison puhkesi sanomaan:

- Teillä, saakas püspä, on varmaan paljon kerrot-
tavana Euroopamatkalta, ja voitte ymmärtää, että minä
olen utelias. Mutta minun täytyy saada tehdä teille kysy-
mys ensiin. Olemme tässä tohtori Kotkan kanssa keskustel-
leet uskonnollisista asioista. Hän on sanskritisti ja itimäisten
uskontojen tuntija, mutta hän ilmoitti minulle ihmeellisen
asian kristinuskon suhteen, josta minulla ei ole ollut aavis-
tusta, ja minä ehdiin juuri lausua ihmettelyni siitä, ettette
tehän, vanha ystävä, ollut minulle siitä puhunut.

Püspä näytti uteliulta ja kiinnostuneelta.

- Mikä asia se on? hän kysyi.

- Ajatelkaa nyt. Tohtori Kotka kertoo minulle,
että Kristus itse antoi vuorisääntönsä ~~viisi~~ viisi vuotta kirkon
vanhojen Mooseksen käskyjen tilalle. Olemme siis kristi-
kunnassa eläneet juutalaisuutta kohta pari tuhatta vuotta
aavistamatta pahaa.

- Mitkä ne käskyt ovat? kysyi püspä katsoen
minun tarkkaavasti ja uteliaasti.

- Ne määrittelevät Mattuksen evankeliumin viiden
nesson luvussa, jokainen käsky alkaa sanoilla: te olette kuul-
leet sanotuksi vanhoille, mutta minä sanon teille. Herra

53) piispa, te tunnette ne varmaan yhtä hyvin kuin minä.

- Luettelkaa ne, olkaa hyvin, sanoi piispa pappe-
lisella arvokkumella.

- Tahdon mainita ne lyhyessä muodossa, vastasin,
- semmoisina kuin ne minulle esiintyvät. Ensimmäinen: älä kos-
kaan sunta. Toinen: älä ole epäpuhdas ajatuksissasikaan. Kol-
mas: ole rehellinen ja yksinkertainen sanoissasi äläkä sido itseäsi
valoilla tulevaisuuden suhteen. Neljäs: älä vastuota pahaa. Vii-
des: rakasta vihollisiasiakin, s.o. älä käy sotaa.

- Mutta nuo käskythän itse asiassa ovat ihmeel-
liset, huudahti tohtori Madison. - Miksei niitä kirkkoissa tunneta?
kysyi hän kääntyen piispa Sparwaglin puoleen.

- Rooman kirkko ne kyllä tuntee, vastasi piis-
pa tyyneesti; - ainakin säini muodossa kuin ne löytyvät vuorisaa-
nassa. Mutta kirkko ei opeta niitä kansalle, koska ne ovat ope-
tuslapsia varten. Protestanttinen kirkko on asettanut raamattun
jokaisen oppimattomankin käteen, mutta ei vuorisaaunan käskyjä
silti totenteta protestanttien kesken. Rooman kirkko yksin
tuntee niiden arvon. Se ei heitä helmiä sikain eteen, mutta
se käskää munkkinsa ja pappinsa niitä noudattamaan.

Nyt hämmästyimme molemmat, sekä tohtori
Madison että minä, mutta piispa Sparwagti pyysyi sauhullisen
näköisenä.

- Ei ainakaan teidän, rakas tohtori Madison, hän
sanoi kääntyen isäntämme puoleen, - jitäisi oudokone teli-
seikka. Esoteerisena buddhalaisena hyvin tiedätte, ettei kirk-
koa opeteta kansalle.

- Se on totta, monsignore, mutta tohtori Kot-
ka on samassa asemassa kuin minä. Hänkin on tutkinnut
teosofian ja me juuri keskustelimme siitä, millä tavalla
teosofinen luke voisi auttaa maailmaa tässä nykyisessä
ajankäytössä.

Piispan lauvot muuttuivat alkia säteilevän
yhtäväkuisiksi.

- Minua suuresti ilahduttaa, tohtori Kotka, hän

54/ lausui, - että olette teosofi. Teosofit ovat minusta vakavia
väkeä, totuudenetsijöitä. He ovat paljon lähempänä kirkkoa - Totuuden
kirkon Rooman kirkkoa - kuin nykyaikana niin tavalliset uskon-
kühköilijät tai heidän vastakohtansa: kevytomieliset uskonkiel-
lijät. Puhuin paavinkin kanssa teosofisista vaikutelmistani
ja hän sanoi isällisellä hymytyllään: he ovat rakkaita sieluja,
- kumpi vain saisimme ~~heistä~~ palaamaan kirkon helmaan.

Olin ollut hetken kuin lumossa, mutta paavin
sanat "kirkon helmaan" vapauttivat minut.

- Niin, rakkaat ystävät, jätthoi piispa, - Rooman
kirkolla on syvät sympatiat teosofejia ja totuudenetsijöitä koh-
taan. Valitettavasti se ei aina saata julkisesti - ehkä parem-
min sanoen: virallisesti - tuoda sympatiansa näytille, mut-
ta sen helma on avoin ja se odottaa rakkaudella.

Akkia hänen äänensävyssä muuttui ja hän
lisäsi iloisesti:

- Alkää, hyvät herrat, luulko, että minä
tässä kalastelen teidän sielujanne. Sitten minulla ei ole
mitään oikentusta. Te olette molemmat vakavia totuudenetsijöitä,
joiden itsemiä naurattavaksi, jos yrittäisin teitä kääntää.
Tästä varmasti iloitsee teidät, mutta maailmassa on paljon
huolestuttavia asioita, jotka tekevät ~~pa~~ hänen pyhyytensä mielek-
kättömäksi.

Kaikesta roomalaisuudesta huolimatta piispa
Sprawski oli rakastettu mies.

- Kertoka jostain niistä, kehotti tohtori Madison.
Piispa mietti hetken ja aloitti sitten:
- Tahdon kertoa teille seikkorin, joka erikois-
oesti huolestuttaa meidän vakava isäämme paavin. Se voi muu-
tenkin kiinnostaa teidän molempien mieltä. Pari kolme vuotta
sitten Teshu Lama pakeni, kuten sanottiin, Tashidunprosta itään-
päin Kiinaan ja asettui asumaan Pekingiin. Hänen tarkoituks-
ensa oli nähtävästi asetta jonkinlainen sulku bolshevikkien ete-
nemistä vastaan, ja kuten olemme nähneet, hän siinä onnistui.
Mutta kaikesta päätien hänellä lienee ~~ollut~~ toinenkin tarkoitus.
Hän tihkonee valmistua buddhalaisista maailman suurista henkiöistä ja kuul-
tavasti myös ~~on~~ maallista valloitusretkeä varten. Hänen kannattam-

53/ kristikunta on niin suurem alennuksen tilissa, että se kirotoilla-
della ottaisi vastaan henkisesti apua buddhalaisilta. Hänen suunnitel-
mansa on seuraavanlainen: Japani valloittaa ensin osan Siperiasta ja
kukistaa bolshevikkien yllivallan Aasiassa. Sitten koko buddhalainen
maailma henkisesti itsetietoisena nousee länsimaita, s.o. kristikun-
taa vastaan, näyttäen sille oman uskonsa ylevämmyyden. Tämä ta-
pahtum alussa suunnattoman lähetyssaarintyön välityksellä, mutta
sitte mahdollisesti ascidenkin avulla. Buddhan uskoa ei tähän saak-
ka koskaan ole levitetty tubella ja miekalla - se on, kuten on sa-
nottu, ainoa veetön uskonto, - mutta tällä tapauksessa tehtäisiin
poikkeus ihmisystävällisessä tarkoituksessa: yritettäisiin kää-
nyttää sydäntäköiviä ja paatuneita kristittyjä Buddhan lempeään
uskoon.

- Sepä vasti olisi erehdys Teshu: laaman puolel-
ta! en osannut olla huudahtamatta. - Jos Buddhan usko jossain
on voimakas, on se siinä, että se aina on kieltänyt väkivallan.

- Niin minäkin ajattelen, vahvisti tohtori Madison.
- Kunnanelkan siis jalkoa, hyvät ystävät, puhui
piispa Sparwagli edelleen. - Teshu laama ymmärtää asian tilan-
teen hyvin, ja sentähden hän on pannut alulle suorastan ihmeel-
lisen armeijan. Ne nuoret, jotka siihen liittävät, saavat ankaran
koetusajan jälkeen jonkunlaisen viikkimyyksen, jolloin he pyhästi
lupaavat ja vannovat olevansa uskollisesti ja horjumatta ainoa-
stiaan Buddhan ja ihmiskunnan palveluksessa. Tämän ei vielä
olisi niin merkittävä, mutta se, mikä todella on ihmeellistä,
on, että tämän lupauksensa jälkeen nuoret sotilaset ovat häviö-
tämättömiä, s.o. he voivat tulla haavoitetuiksi, mutta parane-
vat silmänräpäyksessä.

- Kuka teille on tällaisista kertonut? huudahti
tohtori Madison hypähtäen huolitteen.

- Pyhä isä itse, vastasi piispa erikoisella äänen-
painolla. - Hänellä on teidän tiedonantajansa idässä.

- Asia on todella hämmästyttävä, senoi minäkin
puolestani, - ei tuon haavoittamattomuden takia, sillä Euro-
ropassakin on esiintynyt marabuetteja Pohjois-Afrikan muha-
mettiläisistä maailmasta, jotka kaden käänneissä parantavat huo-
lettavia haavoja. Hämmästyttävä on minusta Teshu: laaman

56) suunnitelma, jos se todella on sellainen kuin paavi olettaa.

- Enne saati sitä epäillä, huomautti püspa.

- Silloin on kristikunta todella varassa, ja aika on tullut kristikunnan näyttää mitä kristinusko voi saada aikaan. En tarkoita aseita, en sotia, en valloituksia, Niöti on kristikunta saanut kyllikseen. Tarkoitin henkistä voimaa ja viisautta, uskon ja tiedon saavutuksia.

- Kuuntelen ilolla sanjanne, tohtori Kotka, senoi püspa Sparvagli, - hänen ~~pyhä~~ pyhyytensä puhui aivan samaan tapaan.

- Mutta silloin, monsignore, huudahdin minä, - olisi todella aika kristillisten kirkkojen tulla täysin rehellisiksi! Eikö heidän pitäisi jättää vanhat jumalalaiset käsitteet ja esim. sureysopissaan turvata juuri Kristuksen omiin käskyihin? Miksi jättää vuorisarna toteutettavaksi luostarien pimennöissä, miksei taida sen ihanin käskyjä yhteiskunnallisen elämän päivän vaaraan? Onko edes mahdollista noudattaa Jeesuksen käskyjä siellä, missä ~~ei~~ on vältetty jokapäiväisen elämän todellisuuksista? En tahdo puhua mitään luostarielämästä vastaan. Sillä voi olla oma tarkoituksensa ja monet ihmiset kaipaavat joskus luostarielämän hiljaisuutta, yksinäisyyttä ja rauhaa. Mutta eivät kaikki ihmiset voi viettää aikansa luostareissa. Eivätkö Jeesuksen käskyt ole kaikkien varten - ainakin kaikille, jotka tahtovat hänen ääntään kuunnella?

Tohtori Madison oli tarkasti seuraannut sanojani, ja ~~niiden~~ katseestaan päätettiin hyväksyvä ne.

Püspa Sparvagli sanoi:

- Merkillistä kyllä pohdimme hänen pyhyytensä kanssa juuri samoja kysymyksiä. Pyhä isä sanoi, että kristikunta yleensä kaipaa uskonpuhdistusta. Mutta missä on mies, joka sen alulle panee?

- Eikö paavi itse voisi? kysyi tohtori Madison.

- Tuskin, vastasi püspa. - Tietyt paavi tekee tekemään jotakin, mutta paavi ei voi järkyttää kirkkoa. Uskonpuhdistuksen täytyy tulla ulkoa tai alhaalta. Näinhen oli Lutherin aikana. Myönnän mielelläni katolilaisena, että Luther auttoi

57) emäkiskköokin, vaikka hän sai suuren ^{joon} ~~halkellaman~~ aikien monessa
kohden harkitsevattomilla ^{teoillaan} ~~opeillaan~~ ja ~~elilläin~~. Samalla tavalla
odotamme nyt tulevaa reformatsionia - mutta harkittua, aikansa
tasalla olevaa, sivistynyttä ja samalla mieltä jäskytävää.
Näin sanottuaan püspä nousi ja lisäsi kohtokun-

la äänenpainolla:

- Mutta hyvät herrat, minun on nyt aika lahtea.
Tulin oikeestaan vain katsomaan, kuinka vanha ystäväni Madison
jaksoi, enkä aavistanut, että joutuisin näin kiinnostavaan ja
mieltäglentävään keskusteluun. Kiitos teille, ystävät, ja
jääkää hyvästi.

Koska ei minunakaan mikään enää jidätkänyt,
läksin kohta püspän jälkeen ystävällisen ja vieraanvaraisen tohtori
Madison luota.

- Ehkä vielä tapaamme yhteisessä tulevaisuu-
den työssä.

Semmoinen oli meidän neolempien toivomus.